

ประเด็นการเมือง ฉบับที่ E11	24 ม.ค. 68	วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น มุมมองอเมริกา ว่าด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิธิปไตยในอเมริกา	ยุค ทรัมป์ 2.0	
ประเด็นสำคัญ	<ul style="list-style-type: none"> - ระบอบสมบูรณาญาสิทธิธิปไตยในอเมริกา - แนวคิดภาวะข้อยกเว้น (Exceptionalism) ยุคทรัมป์ 2.0 - คำสั่งฝ่ายบริหาร (Executive Orders) เครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการปฏิบัติงานภายในรัฐบาลของสหรัฐอเมริกา - ระบบตรวจสอบและถ่วงดุล (Checks and Balances) - แนวโน้มอำนาจนิยมในสหรัฐฯ และไทยกับการเปรียบเทียบเชิงระบบการเมือง - ประเทศไทย กับกฎหมายพิเศษและอำนาจนิยม 	

ระบอบสมบูรณาญาสิทธิธิปไตยในอเมริกา

การเมืองอเมริกันภายใต้การนำของโดนัลด์ ทรัมป์ เป็นปรากฏการณ์ที่ทำลายแนวคิดประชาธิปไตยแบบเสรีนิยมในศตวรรษที่ 21 ทรัมป์ไม่ได้เป็นเพียงประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกาเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้นำที่มีอิทธิพลสูงในระดับโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านนโยบายต่างประเทศและเศรษฐกิจ การบริหารประเทศของเขาแสดงออกถึงลักษณะของอำนาจนิยม และมีความคล้ายคลึงกับระบอบสมบูรณาญาสิทธิธิปไตยในหลายประการ บทความนี้จะวิเคราะห์แนวโน้มของระบอบสมบูรณาญาสิทธิธิปไตยภายใต้การบริหารของทรัมป์ โดยใช้กรอบแนวคิดทางรัฐศาสตร์และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ลักษณะอำนาจนิยมในนโยบายต่างประเทศ หนึ่งในลักษณะที่สำคัญของ "ระบอบสมบูรณาญาสิทธิธิปไตยทรัมป์" คือ การดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เน้นอำนาจของสหรัฐฯ เป็นศูนย์กลาง โดยไม่คำนึงถึงข้อตกลงและพันธกรณีระหว่างประเทศ ตัวอย่างที่สำคัญ คือ การประกาศความสนใจในการซื้อเกาะกรีนแลนด์จากเดนมาร์ก รวมถึงแนวคิดการควบคุมคลองปานามา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มของการขยายอำนาจทางภูมิศาสตร์ผ่านมาตรการทางเศรษฐกิจและการทูต นโยบายเหล่านี้สะท้อนถึงการไม่ให้ความสำคัญกับหลักอธิปไตยของรัฐอื่น และมุ่งเน้นไปที่ผลประโยชน์ของสหรัฐฯ เป็นหลัก

ความสัมพันธ์กับพันธมิตรและแนวทางที่แปลกแยก ทรัมป์มีท่าทีที่แตกต่างจากผู้นำอเมริกันรุ่นก่อนหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความสัมพันธ์กับพันธมิตรเก่าแก่ เช่น NATO และสหภาพยุโรป สหรัฐฯ แสดงความสงสัยในประโยชน์ของ NATO และเคยขู่ว่าจะถอนตัวหากสมาชิกประเทศอื่นไม่เพิ่มงบประมาณทางการทหาร

ซึ่งเป็นการลดบทบาทของพันธมิตรตะวันตกและเปิดทางให้รัสเซียและจีนมีอิทธิพลมากขึ้น ในขณะที่เดียวกัน ทรัมป์กลับมีท่าทีที่เป็นมิตรกับผู้นำอำนาจนิยม เช่น วลาดิเมียร์ ปูติน แห่งรัสเซีย และสี จิ้นผิง แห่งจีน ซึ่งสะท้อนถึงแนวโน้มของการเมืองอำนาจนิยมในระดับสากล

การทำลายโครงสร้างความมั่นคงระหว่างประเทศ นับตั้งแต่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง สหรัฐฯ เป็นผู้ก่อตั้งและผู้นำโครงสร้างความมั่นคงระหว่างประเทศที่อิงกับหลักการ "ความมั่นคงร่วมกัน" (Collective Security) ซึ่งรวมถึงองค์การสหประชาชาติ (UN) และองค์การการค้าโลก (WTO) อย่างไรก็ตาม ทรัมป์ได้ดำเนินนโยบายที่ลดบทบาทของสหรัฐฯ ในองค์กรเหล่านี้ เช่น การถอนตัวจากข้อตกลงปารีสว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการลดบทบาทขององค์การอนามัยโลก (WHO) นโยบายเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิด "อเมริกาต้องมาก่อน" (America First) ที่ให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของสหรัฐฯ มากกว่าการรักษาระเบียบโลก

การสะสมอำนาจและอิทธิพลในประเทศ ในระดับภายในประเทศ ทรัมป์ใช้อำนาจบริหารในการออกคำสั่งพิเศษของประธานาธิบดี (Executive Orders) แทนการผ่านกฎหมายในสภาองเกรส ซึ่งลดบทบาทของฝ่ายนิติบัญญัติและเพิ่มอำนาจให้กับฝ่ายบริหาร นอกจากนี้ เขายังใช้อิทธิพลในโซเชียลมีเดียและสื่อมวลชนในการสร้างกระแสสนับสนุนตนเอง และโจมตีฝ่ายตรงข้ามผ่านการเผยแพร่ข้อมูลที่บิดเบือนหรือลดทอนความน่าเชื่อถือของสื่อมวลชนแบบดั้งเดิม

เปรียบเทียบกับระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ แม้ว่าสหรัฐฯ จะเป็นประเทศประชาธิปไตย แต่ลักษณะของการปกครองในยุคทรัมป์ 2.0 มีหลายประการที่คล้ายคลึงกับระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เช่น การรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่ผู้นำสูงสุด การลดบทบาทของสถาบันตรวจสอบอำนาจ และการสร้างวาทกรรมเพื่อเสริมสร้างความชอบธรรมในการดำรงตำแหน่งของตนเอง อย่างไรก็ตาม สิ่งที่แตกต่างกันจากรบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์คือ การที่ทรัมป์ยังคงต้องเผชิญกับกระบวนการประชาธิปไตย เช่น การเลือกตั้งและการตรวจสอบจากสื่อมวลชน แต่เขาก็พยายามลดทอนประสิทธิภาพของกระบวนการเหล่านี้ผ่านวิธีการที่ไม่เป็นทางการ

แนวคิดภาวะข้อยกเว้น (Exceptionalism) ยุคทรัมป์ 2.0

กรณี ประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ สามารถอธิบายได้ว่าเป็น การมองว่าสหรัฐอเมริกามีสถานะเหนือกว่าประเทศอื่น ๆ ในโลก โดยอ้างถึงสิทธิในการกระทำการต่าง ๆ ที่อาจจะละเมิดกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศหรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดขององค์การระหว่างประเทศ เนื่องจากมองว่าประเทศนี้มีความพิเศษหรือสถานะที่ไม่เหมือนใคร แนวคิดนี้มักจะสะท้อนถึงความคิดที่ว่า สหรัฐฯ สามารถทำในสิ่งที่ประเทศอื่นไม่สามารถทำได้ เช่น การถอนตัวจากข้อตกลงระหว่างประเทศ การละเมิดข้อตกลงทางการค้า หรือการทำการตัดสินใจในเรื่องนโยบายต่างประเทศโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบระยะยาวต่อความสัมพันธ์กับประเทศอื่น ๆ

การมองในแง่ที่สามารถมองว่าเป็นอันตรายและบ่อนทำลายความร่วมมือระหว่างประเทศ เพราะมันทำให้การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันมีความยากลำบากและไม่มั่นคง นอกจากนี้ยังเสี่ยงต่อการเกิดความขัดแย้งทางการทูตและเศรษฐกิจที่อาจมีผลกระทบต่อสหรัฐอเมริกาด้วย

Executive Orders (คำสั่งฝ่ายบริหาร)

เป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการปฏิบัติงานภายในรัฐบาลของสหรัฐอเมริกา คำสั่งเหล่านี้สามารถใช้ได้โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการของฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การออกกฎหมายใหม่ คำสั่งฝ่ายบริหารมีผลบังคับใช้ทันทีในทางปฏิบัติ และมักถูกใช้ในการกำหนดนโยบายหรือการดำเนินการของหน่วยงานรัฐบาลบางประการ โดยไม่ต้องรอการอนุมัติจากสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา

ความสามารถในการออกคำสั่งเช่นนี้สะท้อนถึงอำนาจของฝ่ายบริหารในการขับเคลื่อนนโยบายที่สามารถเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางการเมืองหรือเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างรวดเร็ว แต่ในขณะเดียวกันก็อาจเป็นช่องทางให้เกิดการใช้อำนาจในทางที่อาจส่งผลกระทบต่อความสมดุลของการปกครองได้หากไม่ระมัดระวัง

ตัวอย่างคำสั่งฝ่ายบริหารที่สำคัญ สหรัฐอเมริกา Emancipation Proclamation (1863) โดยประธานาธิบดี อับราฮัม ลินคอล์น ที่ปลดปล่อยทาส และ Executive Order 9066 (1942) โดยประธานาธิบดีแฟรงกลิน ดี. รูสเวลต์ ที่สั่งกักกันชาวญี่ปุ่น และอเมริกันในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ส่วนในประเทศไทย การใช้อำนาจตามมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญชั่วคราวปี 2557 ซึ่งทำหน้าที่คล้ายกับคำสั่งฝ่ายบริหาร และสามารถใช้สั่งการได้โดยไม่ต้องผ่านรัฐสภา

Executive Orders กับหลักนิติรัฐและประชาธิปไตย

หลักนิติรัฐ (Rule of Law) กำหนดให้การใช้อำนาจต้องเป็นไปตามกฎหมาย ไม่มีใครอยู่เหนือกฎหมาย และการกระทำทางกฎหมายต้องมีความชอบธรรมและอยู่ภายใต้การตรวจสอบ ดังนั้น คำสั่งฝ่ายบริหารควรอยู่ในกรอบของกฎหมายเพื่อหลีกเลี่ยงการละเมิดหลักนิติรัฐ

✅ **กรณีที่สอดคล้องกับหลักนิติรัฐ** คือ การใช้อำนาจภายใต้กรอบกฎหมายที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายรองรับ คำสั่งสามารถถูกตรวจสอบโดยฝ่ายตุลาการและฝ่ายนิติบัญญัติ และมีความโปร่งใสและสามารถถูกท้าทายทางกฎหมายได้ ❌ **กรณีที่ละเมิดหลักนิติรัฐ** ได้แก่ การใช้คำสั่งฝ่ายบริหารเกินขอบเขตอำนาจที่กฎหมายให้อำนาจไว้ ไม่มีการตรวจสอบและถ่วงดุลจากฝ่ายนิติบัญญัติหรือศาล โดยใช้คำสั่งเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยมิชอบ ตัวอย่างกรณี ดังนี้

- **สหรัฐอเมริกา** ศาลสูงสามารถเพิกถอนคำสั่งฝ่ายบริหารที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น คำสั่งห้ามเดินทางของโดนัลด์ ทรัมป์ (Travel Ban) ที่บางส่วนถูกศาลตัดสินว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ
- **ไทย** การใช้มาตรา 44 (Article 44) โดยรัฐบาล คสช. ถูกวิจารณ์ว่าไม่สอดคล้องกับหลักนิติรัฐ เนื่องจากขาดระบบตรวจสอบถ่วงดุลที่เพียงพอ

Executive Order กับประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย (Democracy) เน้นหลักการปกครองโดยประชาชน มีการแบ่งแยกอำนาจและระบบตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ ดังนั้น การใช้คำสั่งฝ่ายบริหารอาจมีผลกระทบต่อประชาธิปไตยทั้งทางบวกและทางลบ ดังนี้ **ข้อดีของคำสั่งฝ่ายบริหารในประชาธิปไตย** ช่วยให้ฝ่ายบริหารสามารถดำเนินนโยบายได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในกรณีฉุกเฉิน แก้ไขปัญหาที่สภานิติบัญญัติอาจไม่สามารถหาข้อยุติได้ รวมถึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารประเทศโดยไม่ต้องรอการออกกฎหมายใหม่ **ข้อเสียของคำสั่งฝ่ายบริหารต่อประชาธิปไตย** หากใช้มากเกินไป อาจทำให้ฝ่ายบริหารมีอำนาจมากเกินไปและลดทอนบทบาทของฝ่ายนิติบัญญัติ อาจถูกใช้เพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง เช่น การออกคำสั่งเพื่อลดอำนาจของคู่แข่งทางการเมือง และหากไม่มีระบบตรวจสอบที่ดี อาจนำไปสู่ระบอบอำนาจนิยม

ระบบตรวจสอบและถ่วงดุล (Checks and Balances)

เป็นกลไกสำคัญในการปกครองประชาธิปไตย เพื่อป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบของฝ่ายบริหาร โดยการแบ่งแยกอำนาจระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ และองค์กรอิสระ ทำให้แต่ละองค์กรสามารถตรวจสอบและจำกัดอำนาจของกันและกันได้ ระบบนี้ช่วยป้องกันการผูกขาดอำนาจ ส่งเสริมความโปร่งใสและความรับผิดชอบ รวมถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบบการเมือง การตรวจสอบคำสั่งฝ่ายบริหารสามารถทำได้โดยการตรวจสอบของศาล การกำกับดูแลโดยฝ่ายนิติบัญญัติ และการตรวจสอบจากประชาชนและสื่อมวลชน เพื่อป้องกันการใช้อำนาจในทางที่ผิดและรักษาธรรมาภิบาลระบบตรวจสอบและถ่วงดุลสามารถทำได้โดย **การตรวจสอบโดยศาล (Judicial Review)** ศาลสามารถพิจารณาว่าคำสั่งฝ่ายบริหารขัดกับ รัฐธรรมนูญหรือไม่ **การกำกับดูแลโดยฝ่ายนิติบัญญัติ (Legislative Oversight):** รัฐสภาสามารถออกกฎหมายเพื่อยกเลิกหรือจำกัดอำนาจของคำสั่งฝ่ายบริหาร **การตรวจสอบจากประชาชนและสื่อมวลชน (Public and Media Scrutiny):** ประชาชนและสื่อมวลชนมีบทบาทในการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การใช้อำนาจของรัฐบาล

แนวโน้มอำนาจนิยมในสหรัฐฯ และไทยกับการเปรียบเทียบเชิงระบบการเมือง

การบริหารประเทศของโดนัลด์ ทรัมป์ ระหว่างปี 2017-2021 ได้สะท้อนแนวโน้มของอำนาจนิยม (Authoritarianism) ในสหรัฐอเมริกา แม้ว่าสหรัฐฯ จะยังคงเป็นประชาธิปไตย แต่การใช้อำนาจฝ่ายบริหารอย่างกว้างขวางของทรัมป์ ทำให้เกิดคำถามเกี่ยวกับความสมดุลของอำนาจและหลักนิติรัฐ (Rule of Law) ซึ่งแนวโน้มดังกล่าวสามารถนำมาเปรียบเทียบกับบริบทของไทยที่เคยเผชิญกับอำนาจนิยมผ่านกลไกทางกฎหมาย เช่น กฎอัยการศึกและพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน (พ.ร.ก.ฉุกเฉิน)

สหรัฐอเมริกา กับอำนาจนิยมภายใต้ประชาธิปไตย

ในยุคของทรัมป์ มีการใช้ **คำสั่งฝ่ายบริหาร (Executive Orders)** อย่างแพร่หลาย ซึ่งช่วยให้ฝ่ายบริหารดำเนินนโยบายโดยไม่ต้องผ่านสภาองเกรส ตัวอย่างเช่น คำสั่งห้ามชาวมุสลิมบางประเทศเข้าประเทศ (Muslim Ban) และการใช้อำนาจฝ่ายบริหารเพื่อระดมทุนสร้างกำแพงชายแดนสหรัฐฯ-เม็กซิโกโดยไม่ผ่านการ

อนุมัติงบประมาณจากสภาองเกรส นอกจากนี้ การแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลฎีกาและศาลชั้นต้นที่มีแนวคิดอนุรักษ์นิยมยังช่วยให้ฝ่ายบริหารสามารถส่งอิทธิพลต่อระบบยุติธรรมในระยะยาว แนวโน้มดังกล่าวสะท้อนถึงการพยายามรวมศูนย์อำนาจภายในฝ่ายบริหาร ลดบทบาทของสถาบันที่ทำหน้าที่ตรวจสอบถ่วงดุล (Checks and Balances) และทำให้หลักนิติรัฐอ่อนแอลง ซึ่งเป็นลักษณะของอำนาจนิยมภายในระบอบประชาธิปไตย

ประเทศไทย กับกฎหมายพิเศษและอำนาจนิยม

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย เราจะพบว่ามีการใช้อำนาจฝ่ายบริหารในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะผ่านกฎหมายพิเศษ เช่น **กฎอัยการศึกและพ.ร.ก.ฉุกเฉิน** ซึ่งถูกใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมสถานการณ์ความไม่สงบ ตัวอย่างเช่น **กฎอัยการศึก (Martial Law)** - ถูกประกาศใช้หลายครั้งในประวัติศาสตร์ไทย เช่น ในช่วงก่อนการรัฐประหารปี 2014 โดย คสช. (คณะรักษาความสงบแห่งชาติ) กฎอัยการศึกให้อำนาจแก่กองทัพในการควบคุมสื่อ การจับกุมบุคคลโดยไม่ต้องมีหมายศาล และการกำหนดข้อห้ามต่าง ๆ ซึ่งทำให้ฝ่ายบริหารมีอำนาจเบ็ดเสร็จ **พ.ร.ก.ฉุกเฉิน (Emergency Decree)** - ถูกนำมาใช้เพื่อควบคุมสถานการณ์ทางการเมืองและความมั่นคง เช่น การประกาศใช้ในช่วงการชุมนุมทางการเมืองหลายครั้ง รวมถึงการใช้เพื่อบริหารสถานการณ์โควิด-19 แม้ว่าจะมีข้ออ้างด้านสาธารณสุข แต่ก็มีข้อกังขาว่าอำนาจดังกล่าวถูกใช้เพื่อควบคุมเสรีภาพของประชาชน

แม้ว่าระบบการเมืองของสหรัฐฯ และไทยจะแตกต่างกันอย่างมาก โดยสหรัฐฯ เป็นประชาธิปไตยแบบประธานาธิบดี ส่วนไทยมีทั้งช่วงประชาธิปไตยและช่วงรัฐบาลทหาร แต่เราจะเห็นได้ว่า **แนวโน้มอำนาจนิยมสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกระบบ** หากไม่มีการถ่วงดุลอำนาจที่เข้มแข็ง ในกรณีของสหรัฐฯ การบริหารของทรัมป์ได้สะท้อนให้เห็นว่าประชาธิปไตยอาจถูกกัดกร่อนได้จากภายใน ส่วนในกรณีของไทย กฎหมายพิเศษ เช่น **กฎอัยการศึกและพ.ร.ก.ฉุกเฉิน** ถูกใช้เพื่อขยายอำนาจของฝ่ายบริหารจนลดทอนเสรีภาพประชาชน

บทเรียนจากทั้งสองประเทศชี้ให้เห็นว่า **การปกป้องหลักนิติรัฐและระบบตรวจสอบถ่วงดุลเป็นสิ่งสำคัญ** เพื่อป้องกันการถอยกลับไปสู่อำนาจนิยม แม้ว่าจะอยู่ภายใต้โครงสร้างประชาธิปไตยก็ตาม

พ.อ.หญิง จันทิรา นาคบุญนำ

อจ.หก.สมย.วทบ.

ที่มา

1. บทความ เรื่อง ว่าด้วยเรื่องระบอบสมบูรณาญาสิทธิของอเมริกา โดย ศ.ดร.ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ อดีตคณบดีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (มธ.) เมื่อ 12 ม.ค. 68 เผยแพร่ทาง The 101.world มุมมองอเมริกา (กรณี ประธานาธิบดี โดนัล ทรัมป์) <https://www.the101.world/on-trump-absolutism-in-america/>
2. Cambridge University Topic : American Exceptionalism and Civil Religion: Reassessing the History of an Idea. By John D. Wilsey . Downers Grove, Ill.: InterVarsity, 2015. 262 pp. \$25.00 paper.